

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**76-ї НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОФЕСОРІВ,
ВИКЛАДАЧІВ, НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ,
АСПІРАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ**

ТОМ 1

14 травня – 23 травня 2024 р.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ АГРОЛАНШАФТІВ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ У ГРОМАДАХ

Лісосмуги розміщуються на сільськогосподарських угіддях з метою, перш за все захисту земель від вітрової ерозії земель, зміни гідрологічного режиму, зниження родючості, як довгодіючий фактор підвищення врожайності сільськогосподарських культур.

Система поле лісосмуг сприяє росту урожайності культур на 15-20%, продуктивності пасовищ – на 20-30%.

Полезахисні лісові смуги в більшості, на сьогодні, залишилися без дбайливого господаря і без користувача. Правила утримання та збереження полезахисних лісових смуг, розташованих на землях сільськогосподарського призначення визначені Постановою КМУ від 22 липня 2020 р. № 650, але правила не виконуються і потрібно розробити більш дієві механізми державного регулювання, контролю, відновлення, реконструкції та догляду за лісосмугами.

На території України, а особливо в Полтавській області сформувався критично незадовільний стан лісосмуг, викликаний старінням дерев загибеллю з різних причин, самовільним вирубуванням та відсутністю догляду.

У Полтавській області піонер і провідник органічного землеробства та ґрунтозахисної системи і організації території господарства на землях ПП «Агроекологія» (7 тис. га), починаючи з 1975 року Герой України С.С. Антоненць забезпечив ідеальний догляд і збереження функціонального стану лісосмуг та здійснив посадку контурних лісонасаджень по контурах ґрунтових відмін і схилів [2].

У добромu стані утримують лісосмуги підприємства «Астарта-Київ» (В.П. Іванчик) підтримуючи захисні функції лісосмуг. Але це поодинокі приклади.

Кабінетом Міністрів України Постановою від 22 липня 2020 р. №650 визначено «Правила утримання та збереження полезахисних лісових смуг». Правила є обов'язковими для виконання усіма власниками земельних ділянок, на яких розташовані лісосмуги [1].

Лісосмуги вважаємо основним об'єднанням агросфери і біосфери, так як лісосмуги виконують поліфункціональну роль елементів екологічного стійкого каркасу території. Тільки наявність лісосмуг дозволять, за словами С. Антонця, освоїти раціональне органічне землеробство [2].

Центр Аграрного союзу України наголошує: «Полезакисні лісові смуги – це штучні насадження, які розмежують масиви ріллі, виконуючи кліматорегулювальні, ґрунтозахисні й водоохоронні функції» [3].

Головними проблемами, що впливають на функціонування лісосмуг і їх захисні функції є:

- ✓ надмірна розораність угідь;
- ✓ кліматичні зміни і зневоднення ґрунтового шару;
- ✓ погіршення стану деревостою за рахунок порушення оптимальної видової і вікової структури;
- ✓ незавершеність створення системи лісосмуг та зменшення обсягів лісомеліоративних робіт і заходів по догляду;
- ✓ вирубка і неправильна господарська діяльність; екологічна агресія і війна;
- ✓ відсутність агролісомеліоративних служб і станцій; відсутність фінансування наукових досліджень у сфері лісомеліорації на землях сільськогосподарського призначення в частині знищення лісосмуг та допущення втрат ними захисних властивостей.

В громадах, з метою наведення ладу в лісосмугах необхідно провести облік лісосмуг, визначити їх стан і заходи відновлення і ревіталізації та реконструкції, шляхом омолодження (кожні 4-6 років) та закріпити за лісокористувачами.

Назріла доцільність військовим адміністраціям ініціювати і розробити обласні Програми відновлення полезакисних лісових насаджень з урахуванням цілей безпеки, включаючи військову, а Україні поступово передбачити щорічне розширення площ лісосмуг на 600-1000 га, що дозволить довести загальну площу лісосмуг до 4%.

Реконструкцію лісосмуг необхідно починати з формування сталого екологічного каркасу території України, області, районів і громад. Лісосмуги, що прилеглі до земель крупних сільськогосподарським землекористувачів, фермерських господарств і власників транспортної інфраструктури можуть закріплюватися за ними на умовах оренди. В Україні заліснення територій, відновлення, реконструкцію та ревіталізацію лісосмуг необхідно вивести в ранг економічної державної політики. розробити Державну програму заліснення України, в якій передбачити ріст площ лісосмуг на 5% щорічно.

Література.

1. Кабінет Міністрів України, Постанова 22 липня 2020р. № 650 «Про затвердження Правил утримання та збереження полезакисних лісових смуг, розташованих на землях сільськогосподарського призначення.»

2. Писаренко В.М., Антоненць А.С., Лукьяненко Г.В., Писаренко П.В. Система органічного землеробства агроеколога С. С. Антонця / за ред. В. М. Писаренка. Полтава, 2017. 131 с.

3. Аграрний союз України. Інтернет ресурс.<http://www.aut.org.ua>